

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
43

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

ISSN 1231-3149

**ANALIZY
RYNKOWE**

PAŹDZIERNIK 2012

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *T. Chrościcki*
- II. Światowy rynek zbóż – *W. Łopaciuk*
- III. Polski rynek zbóż
 1. Krajowe zasoby – *W. Łopaciuk*
 2. Krajowe zużycie zbóż – *W. Łopaciuk, J. Drożdż, M. Krzemiński*
 3. Handel zagraniczny zbożami – *M. Bodył, W. Łopaciuk, M. Krzemiński*
 4. Zapasy na koniec sezonu – *W. Łopaciuk*
 5. Interwencja na rynku zbóż – *M. Włodarczyk*
 6. Ceny zbóż na rynku krajowym – *W. Łopaciuk*
- IV. Aneks statystyczny

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB, tel.: (22) 505-46-66

AUTORZY:

mgr inż. Wiesław Łopaciuk
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (22) 505-45-51

dr inż. Magdalena Bodył
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (22) 505-44-96

mgr Marcin Krzemiński
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (22) 505-46-32

mgr Jadwiga Drożdż
Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (22) 505-47-70

mgr inż. Maria Włodarczyk
• Agencja Rynku Rolnego • Warszawa
Tel.: (22) 661-70-43

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 16.10.2012 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Marzena Trajer, Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w maju 2013 r.

REASUMPCJA

W sezonie 2011/12 światowe rynki zbóż nadal były pod presją popytu, a ceny kształtowały się na bardzo wysokim poziomie. W bieżącym sezonie (2012/13) relacje popytu i podaży na światowych rynkach zbóż pogorszą się. Spadek zbiorów będzie większy niż spadek zużycia i dlatego po raz kolejny zmniejszy się poziom zapasów końcowych, a ceny zbóż na światowych rynkach pozostaną na wysokim poziomie.

W 2012 r. w kraju zebrano 27,9 mln ton zbóż, tj. o 4,9% więcej niż w poprzednim roku. Znacznie zmalały zbiory ozimin, ale wzrost zbiorów zbóż jarych, szczególnie kukurydzy, skompensował to z nawiązką.

Krajowe zasoby zbóż w sezonie 2012/13 zwiększyły się o 2,5% do 31,0 mln ton. Wzrosły zasoby większości zbóż, szczególnie paszowych – kukurydzy oraz owsa i mieszanek, a zmalały pszenicy i pszenżyta. Podaż całkowita zbóż zmniejszyła się tylko minimalnie do 32,6 mln ton. Krajowe zużycie zmalało o 2% do 27,2 mln ton, co będzie wynikało z malejącego popytu na ziarno w sektorze produkcji zwierzęcej (16,3 wobec 16,8 mln ton w sezonie 2011/12). O niespełna 2% do 2,9 mln ton wzrośnie zużycie przemysłowe. Natomiast spożycie zbóż, podobnie jak w poprzednich latach, minimalnie się zmniejszy. Zapasy zbóż na koniec sezonu 2012/13 mogą wynieść 2,7 mln ton i być o po-

nad 12% mniejsze niż przed rokiem. Taki poziom zapasów można uznać za bezpieczny.

Od kilku lat obserwuje się stagnację w pierwotnym przetwórstwie zbóż na poziomie o około 10% niższym od rekordowego z lat 2006-2007. Główną przyczyną tego stanu rzeczy są wysokie ceny surowca. Przemysłowe przemiały zbóż w 2011 r., były minimalnie mniejsze niż w poprzednim roku i wyniosły 3,4 mln ton. Zmalała produkcja większości produktów zbożowych z wyłączeniem makaronów i mąk żytnich. W 2012 r. przewiduje się wzrost przemiałów zbóż i produkcji przetworów zbożowych.

W pierwszym półroczu 2012 r. przedsiębiorstwa przemysłu zbożowo-młynarskiego zwiększyły aktywność inwestycyjną, w tym najbardziej w produkcji pieczywa. Nastąpił dalszy spadek wszystkich wskaźników rentowności przemysłu zbożowo-młynarskiego. Pomimo tego, poziom rentowności nadal był wysoki, ale poniżej średniego w przemyśle spożywczym. Obniżyła się rentowność przemiału zbóż, a wzrosła pieczywa świeżego i cukierniczego. Wszystkie działy pierwotnego i wtórnego przetwórstwa miały dodatni wynik finansowy i bezpieczną płynność finansową.

W sezonie 2011/12 pogorszyły się wyniki handlu zagranicznego ziarnem i produktami zbożowymi. Poprawa

wyników handlu produktami przetworzonymi częściowo zrównoważyła ich pogorszenie w handlu ziarnem i produktami pierwotnego przerobu zbóż. Bilans obrotów nadal był dodatni (266 mln EUR wobec 322 mln EUR w sezonie 2010/11). Obroty handlowe koncentrowały się wewnątrz UE. W sezonie 2012/13 przewiduje się ograniczenie importu do 1,7 mln ton (2,5 mln ton w poprzednim sezonie). Eksport zbóż wzrośnie do 2,7 mln ton (2,2 mln ton).

W sezonie 2012/13 prowadzono szereg działań wspierających rynek zbóż. W ramach pomocy żywnościowej Komisja Europejska (KE) rozdysponowała ostanie partie zbóż z zapasów interwencyjnych w ramach działań mających na celu pomoc żywnościową najuboższej ludności w UE. W Polsce zapasy interwencyjne zostały w całości wykorzystane w 2011 r. Mając na uwadze wysokie ceny rynkowe zbóż na rynku unijnym, jak i w Polsce, nie przewiduje się zainteresowania skupem interwencyjnym.

W okresie lipiec-wrzesień 2012 r. Agencja Rynku Rolnego (ARR) wydała pozwolenia na eksport do krajów trzecich 33 tys. ton zbóż (10-krotnie więcej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku). Jednocześnie wydano pozwolenia na import 47 tys. ton zbóż, tj. o 4% mniej niż przed rokiem. W tym okresie również w UE odnotowano znaczący wzrost eksportu

Tabela
Bilans zbóż ogółem* (tys. ton)

Lata	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13 prognoza	2011/12 2010/11
Zapasy początkowe	3255	2693	3967	2870	871	4548	3899	869	2179	3324	4509	3571	3013	84,4
Areal uprawy	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	7521	7710	7603	98,6
Plony	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,60	3,46	3,68	106,4
Produkcja	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27084	26647	27948	104,9
Import	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2024	2184	2766	1651	59,7
Ogółem zasoby	27942	30528	31615	27294	31459	32373	29115	30054	32159	35074	33777	32984	32613	98,9
Zużycie krajowe:	25154	26462	27545	26281	25919	26732	27096	26810	26405	27866	28235	27775	27223	98,0
- spożycie	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	5117	5093	99,5
- wysiew	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	1742	1750	100,5
- zużycie przemysłowe	931	1192	1511	1571	1501	1775	1950	2000	2130	2900	2935	2890	2945	101,9
- spisanie	15404	16271	17378	16213	15630	16425	17035	16690	16150	16750	17198	16830	16270	96,7
- straty i ubytki	1093	1403	1108	997	1255	1220	1058	1115	1164	1272	1226	1197	1165	97,3
Eksport	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2700	1971	2196	2730	124,3
Zapasy końcowe**	2693	3967	2870	871	4548	3899	869	2179	3324	4509	3571	3013	2659	88,3
Zapas/zużycie (%)	10,7	14,9	10,0	3,3	16,9	13,7	3,1	7,8	11,5	14,8	11,8	10,1	8,9	x

* Łącznie z kukurydzą ale z wyłączeniem gryki i prosa;

** Od sezonu 2004/05 łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: GUS, szacunki i prognozy IERiGŻ-PIB

i redukcję importu. W wyniku dalszego zmniejszania się zasobów ziarna na rynku UE i wysokiego poziomu światowych cen, KE od początku sezonu 2012/13 utrzymała zerowe stawki celne w imporcie kukurydzy, żyta, sorga i pszenicy, z wyłączeniem pszenicy zwyczajnej o jakości innej niż wysoka. Oprócz tego, do końca grudnia 2012 r. przedłużono zawieszenie pobierania cel w ramach kontyngentów taryfowych w imporcie pszenicy paszowej i jęczmienia.

Po zbiorach w 2012 r. na światowych rynkach nie było sezonowego spadku cen, co wynikało z niższych zbiorów. Spadek podaży był głębszy niż przewidywana redukcja popytu. Dlatego w kolejnych miesiącach bieżącego sezonu światowe ceny zbóż powinny utrzymywać wysoki poziom. W pierwszych tygodniach bieżącego sezonu na krajowym rynku wystąpił niewielki, sezonowy spadek cen większości zbóż, z wyjątkiem, zbieranej później, kukurydzy.

W dalszej części sezonu, pomimo przejściowych wahań, ceny zbóż w kraju mogą być wysokie, ale będą niższe niż w poprzednim sezonie. Średnie ceny pszenicy w końcu IV kwartału 2012 r. mogą wynieść 910-950 zł/t, żyta od 740 do 780 zł/t. Ceny kukurydzy mogą się kształtować w przedziale 780-840 zł/t. W końcu I kwartału 2013 r. pszenica może kosztować 930-990 zł/t, a żyto 760-810 zł/t. Ceny kukurydzy mogą być do 15% niższe od cen pszenicy.

SUMMARY

In the 2011/12 season world cereal markets were under the pressure of demand which pushed grain prices to a very high level. In the current season (2012/13) the world market fundamentals are expected to deteriorate. The decline of production exceeds forecast reduction of demand and the level of ending stocks is therefore expected to decline further while cereal prices will remain high.

In 2012 domestic production of cereals is estimated 4,9% up on the previous year. The production of winter crops considerably declined which was offset by a good crop of spring cereals.

Compared to the previous season domestic supply of cereals in the 2012/13 increased by 2,5% to 31,0 million tons. The domestic supply of most of cereals increased, particularly fed grains – maize, oats and mixes.

On the other hand in the case of wheat and triticale a decline in domestic supply was observed. Total supply of cereals declined only slightly to 32.6 million tons. Domestic demand is estimated 2% down on 2011/12 at 27,2 million tons. The reduction would reflect shrinking demand for cereal in livestock sector (16,3 versus 16,8 million tons). Industrial use is expected to increase by almost 2% to 2,9 million tons. Human consumption similarly to previous years is to negligibly decline.

Since several years primary milling of cereals show a stagnation at the level 10% lower than the record level reported in the period of 2006-2007. Such situation reflects primarily high prices of raw material (grains). As compared to the previous year industrial milling of cereals in 2011 slightly declined to 3,4 million tons. The production of most of the cereals

products declined with the exception of past and rye flour. In 2012 cereal milling are forecast to increase so is the production of cereal products. In the first half of 2012 milling enterprises increased investment activities, particularly those manufacturing bread. The profitability ratios of milling industry declined further. Despite it the profitability level of the sector reminded relatively high but below the average for entire food industry. There was an increase in the profitability of bakery production and the production of bread confectionery. In the case of cereal milling the profitability declined. All the branches of primary and secondary processing generated positive financial results and showed a safe level of financial liquidity.

In the 2011/12 season as compared to 2010/11 the results of Polish foreign trade in cereals and cereal product deteriorated. An improvement in tra-

Table
Grain balance sheet* ('000 t)

Seasons	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12 forecast	2011/12 2010/11	
Opening stocks	3255	2693	3967	2870	871	4548	3899	869	2179	3324	4509	3571	3013	84,4
Area sown	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	7521	7710	7603	98,6
Yield	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,60	3,46	3,68	106,4
Crops	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27084	26647	27948	104,9
Imports	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2024	2184	2766	1651	59,7
Total supply	27942	30528	31615	27294	31459	32373	29115	30054	32159	35074	33777	32984	32613	98,9
Domestic use	25154	26462	27545	26281	25919	26732	27096	26810	26405	27866	28235	27775	27223	98,0
- food	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	5117	5093	99,5
- seeds	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	1742	1750	100,5
- industrial uses	931	1192	1511	1571	1501	1775	1950	2000	2130	2900	2935	2890	2945	101,9
- feed	15404	16271	17378	16213	15630	16425	17035	16690	16150	16750	17198	16830	16270	96,7
- wastes and losses	1093	1403	1108	997	1255	1220	1058	1115	1164	1272	1226	1197	1165	97,3
Exports	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2700	1971	2196	2730	124,3
Carryover stocks**	2693	3967	2870	871	4548	3899	869	2179	3324	4509	3571	3013	2659	88,3
Stocks/use ratio (%)	10,7	14,9	10,0	3,3	16,9	13,7	3,1	7,8	11,5	14,8	11,8	10,1	8,9	x

* including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

** including intervention stocks from 2004/05 onwards

Source: CSO, authors' estimations and forecast.

de in processed products was partly compensated a setback in the case of cereals and the products of primary processing. Although overall balance of trade was still positive (EUR 266 million versus EUR 322 million in 2010/11). Trade was concentrated mainly in the EU countries. In the season of 2012/13 cereal imports are forecast at 1,7 mill tons (2,5 million tons in the previous season) and exports at 2,7 million tons (2,2 million tons).

Taking into account foreign trade balance closing stocks at the end of the 2012/13 season are estimated almost 12% down on 2011/12 at 2,7 million tons.

In the 2012/13 season there were number of actions supporting the cereal market. Within the framework of food aid remaining at intervention elevators cereals were disposed to the poorest part of society in the EU. Intervention stocks in Poland were utilised already in 2011 r. Taking into

account high cereal prices on both the EU and the domestic the market intervention procurement of cereals is not expected this season.

Over the period of July-September 2012 the Agricultural Market Agency (AMA) issued export licences for 33 thousand tons (ten times higher than in a corresponding period of the previous year) and import licences for 47 thousand tons (4% less than a year ago). Simultaneously a growth in exports and decline in imports in the EU were observed. Having considered declining supplies of cereals on the EU and high prices on world markets since the beginning of the 2012/13 season EC retained zero-duty rates in imports of maize, rye, sorghum and wheat with exception of common wheat of other quality than high. Moreover by the end of December 2012 duties are suspended within import quotas for feed wheat and barley.

After the harvest in 2012 prices did not show a seasonal decline which resulted from lower crops. Decline in supply was deeper than expected reduction in demand. Therefore cereal prices in the current season will remain high. Domestic prices after the harvest slightly declined with exception of maize which is harvested later than other cereals.

In the remaining part of the season despite temporary shifts cereal prices in Poland will remain high, close to the level observed the last season.

At the end of IV quarter of 2012 average prices of wheat and rye can amount to 910-950 and 740-780 PLN/t respectively. Maize prices may range from 740 to 780 PLN/t. In March 2013 wheat prices are forecast at 930-990 PLN/t while those of rye and at 760-810 PLN/t. Maize prices are likely to fluctuate up to 15% below the prices of wheat.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek mięsa (43) • październik 2012,
2. Rynek rzepaku (42) • październik 2012,
3. Rynek ryb (18) • listopad 2012,
4. Rynek drobiu (42) • listopad 2012,
5. Rynek owoców i warzyw (41) • listopad 2012,
6. Popyt na żywność (14) • marzec 2013,
7. Rynek środków produkcji dla rolnictwa (40) • marzec 2013,
8. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (37) • marzec 2013,
9. Rynek pasz (33) • kwiecień 2013,
10. Rynek mleka (44) • kwiecień 2013,
11. Rynek ryb (19) • kwiecień 2013,
12. Rynek zbóż (44) • maj 2013,
13. Rynek drobiu i jaj (43) • maj 2013,
14. Rynek mięsa (44) • maj 2013.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

**Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4**

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2013 roku wynosi 42 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa, tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-46-36

e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>